

Üstün Yetenekli Çocukları Olan Anne Babaların Çocuklarının Eğitime Yönelik Algıları

Fazilet Karakuşⁱ

Özet: Üstün yetenekli çocukları olan anne babaların çocuklarının eğitimine rehberlik etmelerine yönelik algılarına ilişkin durumu belirlemek amacıyla böyle bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada, 2008-2009 öğretim yılında çocukları Adana Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam etmeye hak kazanan toplam doksan dört anne babanın görüşlerinden elde edilen veriler üzerinde çalışılmıştır. Araştırmada ölçme aracı olarak anket kullanılmıştır.

Anne babalar çocuklarını akademik başarılarını göz önünde bulundurmadan sevmeye, yeteneklerini kişisel yararlarına olduğu kadar toplum yararına kullanmayı öğretme, zihinsel gelişimin yanı sıra toplumsal ve fiziksel gelişimi özendirmede kendilerini yeterli bulmaktadır. Bunun yanı sıra, ilgi alanlarını keşfetme ve geliştirmede onlara yeterince materyal sağlama, sorularına sabırla yanıt verme açılarından kendilerini yeterli buldukları ancak, çocuklarının ilgi ve yeteneklerini geliştirmede; hobilerini uygulayacağı ve sergileyeceği yer bulma, kendi hobilerini öğretme, gezi, ders ve etkinliklere götürmede yetersiz kaldıkları sonuçları elde edilmiştir. Bununla birlikte, anne babaların çocuklarının eğitimine rehberlik etmelerine yönelik algıları arasında eğitim durumlarına, mesleklerine, yaşlarına, anne ya da baba oluşlarına göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda, üstün yetenekli çocukları olan anne babalara, üstün yetenekli çocukların özellikleri ve gereksinimleri tanıtılmalı ve çocuklarının yetenek alanlarını belirleme ve gelişmesini sağlamaya yönelik günlük yaşamlarında uygulayabilecekleri beceriler kazandırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Üstün Yetenekli Çocuklar, Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi, Anne-Babalar.

1. Giriş

Eğitimin asıl işlevinin bireyin içindeki doğal gücü ortaya çıkarmak ve bunu işlemek olduğu düşüncesinden hareketle eğitimin temellerini bireyin ve toplumun gereksinimlerine göre yapılandırmak gerekmektedir. Bununla birlikte toplumun önemli bir ögesi olan bireyin yaşama uyumunu sağlamak ve verimini en üst düzeye çıkarmak eğitimin yaşamsal önemlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Eğitim ailede başlamaktadır. Çevre çocuk için çok karmaşık bir ortam olduğu için çocuğun çevresini anlamlandırmasında ailelerin büyük rolü bulunmaktadır. Ailelerin çocuğun beslenme, barınma, oyun gibi gereksinimlerinin yanında onların eğitimleri ile ilgili olarak önemli sorumlulukları olduğu bilinmektedir. Bu düşüncelerden hareketle, çocuğun yetişmesinde ve eğitiminde ailenin kritik bir öneme sahip olduğu açıktır. Bununla birlikte ailelerin çocuklarının yetenek gelişiminde de önemli rolleri olduğu bilinmektedir. Bu noktada özel bir duruma sahip olan üstün yetenekli çocukların durumu daha fazla önem kazanmaktadır. Üstün yetenekli çocukların tanınması ve çocukların yetenek gelişiminde ailenin rolü ve işlevinin tanımlanması önemlidir.

Amerikan Eğitim Bakanlığı, Marland Raporu'na (1971) göre, üstün yetenek, ileri düzey performans dahilinde olağanüstü yetenek gösterme olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma ek olarak, genel yetenek, belirgin akademik yetenek, yaratıcı düşünme, liderlik, görsel ve

---

ⁱ Yrd.Doç.Dr., Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim ABD, kkfazilet@gmail.com

performans alanlarında yetenek, psikomotor yetenek olarak altı farklı üstün yetenek alanı açıklamıştır. Diğer taraftan, Stenberg ve Zhang (1995) üstün yeteneğin beş bileşenden meydana geldiğini ileri sürmektedirler. Bunlar; akranlarına oranla bir ya da daha fazla alanda üstün performans gösterme, sahip olunan yeteneğin akranlar arasında nadir rastlanması, üstün yetenekli olunan alanlarda üretkenlik, üstün yetenekli kabul edilebilmek için bunun kanıtlanması, üstün yeteneğin toplum tarafından değerli görülmesidir. Bu ölçütlerin hepsine sahip olan bireyler üstün yetenekli bireyler olarak tanımlanmaktadır.

Renzulli (1999), üstün yetenekli öğrencilerin, özel eğitime gereksinim duyan öğrenciler arasında önemli bir grubu oluşturduklarını ileri sürmektedir. Üstün yetenekliliğin farklı gereksinimleri işaret ettiğini belirtmekte, buna ek olarak üstün yeteneğin, göreve bağlılık, ortalamanın üstünde yetenek ve yaratıcılık olmak üzere üç bileşenden meydana geldiğini ileri sürmektedir. Terman (Akt. Gallagher, 2008;10) ise, üstün yeteneklilikte zekayı genel faktör olarak kabul etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı ise, üstün yetenekli çocukları, zeka, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi ya da özel akademik alanlarda akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenen çocuklar olarak tanımlamaktadır (Meb, 2007).

Silverman (2010), üstün yetenekliliği normlardan nitelik olarak farklılaştığını hissetme, bunun farkına varma ve güdüsel olarak yaratıcılıkta yoğun bir birleşimin artışı, ileri düzeyde bilişsel yeteneklerde eşzamanlı olmayan gelişim olarak tanımlamaktadır.

Webb (1994) üstün yetenekli çocukların karakteristik özellikleri arasında; bilgiyi kazanma ve akılda tutma hızı, kaydadeğer düzeyde araştırma, sorgulama, merak, yaradılıştan olan motivasyon, varoluşu sorgulama, kavramsal özetleme, sentez yapabilme; problem çözmeden hoşlanma, neden sonuç ilişkisi arama, gerçekleri, eşitliği ve tarafsızlığı vurgulama, insanları ve olayları düzenlemek için araştırma, geniş kelime dağarcığı; ileri sınırsız bilgi, kendinden ve diğerlerinden yüksek beklenti, yaratıcı, buluşları olan; nesnelere yeni şeyler yapmaktan hoşlanma, yoğun konsantrasyon, ilgi duyduğu alanlarda ısrar ve uzun süreli dikkat gibi özellikleri saymaktadır.

Silverman (2010), çocuklarının içsel gelişimlerdeki farklılıkları görebilen anne babaların onları koruyan kimseler olarak kendilerini hazırlamaları gerektiğini ileri sürmektedir. Olszewki-Kubilius'a (2008;53) göre, aileler çocukta etkili tutumlar, değerler, olanaklar, alışkanlıklar ve kişisel özelliklerin gelişimi üzerinde çok güçlü bir etkiye sahiptirler. Aile çocuğun birey haline gelmesinde ve başarabileceklerini belirlemede kritik bir rol oynamaktadır. Yetenekli bir çocuk için ailenin etkisi yeteneğin üst ya da düşük düzeyde gelişip gelişmeyeceğini belirleyen bir faktör olarak tanımlanabilir.

Silverman'a (2010) göre çocuk önce ailesinden öğrenir. Aileler üstün yetenekli çocukları ile vakit geçirirken çocuklarının ilgi alanlarını daha fazla yönlendirebilir ve uygun eğitimsel olanaklar önerme yoluyla onların gereksinimlerine yanıt verebilirler. İlk yıllarda aileler çocuklarının kendi kişisel ilgilerini ortaya çıkarmalarına yardım edebilir, çocuklarını sanat, doğa, müzik, müzeler ve spor gibi çeşitli ve geniş alanlar hakkında öğrenmeye yönlendirebilirler. Belirli bir alan çocuğa cazip geldiğinde, alanı derinliğine keşfetmesi için fırsatlara gereksinim duyar. Evdeki uyarıcılar ve ilgi destekleyiciler yetenek gelişimi için önemlidir. Olszewki-Kubilius'a (2008;61) göre anne babalar yetenek gelişimini destekleyen ortamların mühendisidir.

Sungur'a (2005) göre, yaratıcı öğrenme evde başlar. Çocuklar başkalarını gözlemeyi, değer vermeyi ve olasılık ilişkilerinin sınırlarını kendi anne babalarından öğrenirler. Ev ortamı, ilk ve en güçlü eğitimcidir. Çocukları ile dağlara tırmanan, aynı klasiği defalarca okuyup çocukları ile tartışan, anne babalar çocuğun ilk öğretmenleridir.

Anne babaların görüş açıları yetenekli bir çocuğu ve onun yeteneklerini etkileyebilir. Bununla birlikte anne babalar iletişim kurarken kendi tutum ve değerlerine ilişkin olarak çocuklarına

sözcükler ve eylemler yoluyla bir çok mesaj gönderirler. Bunlar çocukların başarısı için önemli işleve sahiptir. Anne babalar başarı ve yetenek ile ilişkili olarak bazı değerleri destekleyebilirler. Bu değerler, sıkı çalışma, kararlılık, yüksek başarı, eğitimin önemi, özyeterlilik, olayların üstesinden gelme, para, sosyal statü ve mevkinin önemi, entellektüel olarak araştırma ya da meraklı olmanın önemi, yaratıcılık, toplumsal oluşumlarda yer alma, kız çocukları ya da azınlık grupların yetenekleri, rekreasyonel etkinliklerde aktif olmanın önemi olarak sayılabilir. Yetenek gelişimi için anne babaların değerlerini destekleyici eylemler ise aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Çocuklar için çok çeşitli, kültürel zenginlikler sağlama.
- Yetenek alanları ile ilgili özel ders sağlama.
- Okul konularında çocukla okul arasında aracılık etme.
- Çok çeşitli kitaplar ya da eğitimsel materyallere erişimi sağlama.
- Ödevleri izleme ve yardım etme, özel ders sağlama.
- Aile hayatını okula ve derslere göre düzenleme.
- Rekreasyonel etkinliklerde aktif olma, hobiler için yüreklendirme.
- Bağımsız uğraşlar, kişisel çalışma, yaratıcı hobiler, eğlence için okuma.
- Toplumla ilgili etkinliklere katılma konusunda model olma.
- Derece ve başarı için yüksek beklenti oluşturma.
- Anlamli çalışmalarla uğraşma ve sevgi konusunda model olma.
- Özel eğitimsel programlar ve değerlendirme, sınav gibi gereksinimi olan diğer hizmetleri almasını sağlama(Olszewki-Kubilius, 2008;56).

Yukarıdaki açıklamalar ışığında zihinsel özellikleri, kişilik özellikleri, sosyal gelişim özellikleri ya da bu özelliklerden bir ya da birkaç tanesinde gelişimleri yaşlılarından daha farklı olan üstün yetenekli çocukların sahip oldukları nitelikleri nedeniyle gereksinimleri ve eğitim özellikleri normal çocuklardan farklılık gösterdiği sonucu çıkarılabilir.

Bu çocukların eğitimleri ile doğrudan ilgilenen anne babalara büyük sorumluluklar düştüğü açıktır. Planlı eğitime başlamadan önce ve planlı eğitim süreci boyunca çocuk eğitiminde anne babaların önemi hassasiyetini korumaktadır. Bu noktada üstün yetenekli çocukları olan anne babaların eğitimi önem kazanmaktadır. Benzer olarak onların eğitim gereksinimleri de normal çocuğu olan anne babalara oranla farklılık gösterecek ve daha fazla duyarlı olmalarını gerektirecektir. Davaslıgil'e (2000) göre üstün yetenekli çocuğa sahip olan anne babaların normal anne babalara oranla bir kat daha fazla eğitilmelerine gereksinim vardır.

Üstün yetenekli çocukların eğitimlerinde, anne babaların ve öğretmenlerinin işinin çok kolay olduğu gibi yaygın ve yanlış bir inanış vardır. Gerçekte bu durum anne babalar ve öğretmenler için oldukça güçtür. Ataman'a (2003) göre, üstün yetenekli bir çocuğa sahip olmak aileler için oldukça zordur. Bu çocukların daha fazla kaynağa gereksinimleri vardır. Aile içinde çok daha fazla iletişime gereksinim duyarlar. Aileleri onları okul içinde ve hafta sonları yakından izlemelidir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında üstün yetenekli çocukları olan anne babaların çocuklarının gelişimleri sürecinde oldukça dikkatli olmaları ve süreci farkındalıkla yönetmeleri gerektiği görülmektedir. Üstün yetenekli çocuklarla çalışmalar sürecinde anne babaların birçok konuda güçlükler yaşadıkları ve bu güçlükleri kendi özverili çabaları ile aştıkları gözlenmiştir. Anne babaların bu konuda desteğe gereksinimleri olduğu ve ülkemizde üstün yetenekli çocukları olan anne babaların eğitimi ile ilgili hizmetlerin oldukça sınırlı olduğu gözlenmiştir. Anne

babaların üstün yetenekli çocuklarının eğitimine rehberlik etmede kendilerini nasıl algıladıkları, hangi alanlarda desteklenmeye gereksinimleri olduğu sorularını yanıtlamak amacıyla böyle bir araştırmaya gereksinim duyulmuştur.

Diğer taraftan, ülkemizde üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgili farklı uygulamaların süregelmesiyle birlikte günümüzde sayıları yetmişe ulaşan bilim ve sanat merkezleri, çeşitli programlar aracılığı ile ilköğretim iki ve üç, son iki yıldır dördüncü sınıfa devam eden öğrenciler arasından yaptığı seçimle üstün yetenekli öğrencilerin devam ettiği merkezler olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Bilim ve sanat merkezlerinin işlevlerinden biri, normal eğitimlerine paralel olarak bu öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal anlamda bütünsel olarak gelişmelerini sağlayarak, öncelikle yaşama uyumları ve verimlerinin en üst düzeye çıkarılmasına rehberlik etmektir. Üstün yetenekli öğrenciler bu merkezlerde Uyum Eğitim Programı, Destek Eğitim Programı, Bireysel Yetenekleri Belirleme Programı, Özel Yeteneği Geliştirme Programı ve Proje Üretimi ve Yönetimi programlarından yararlanmaktadır (MEB, 2007).

Bilim sanat merkezlerine öğrenci alımları ilköğretim düzeyinde olduğuna göre, daha küçük yaşlardaki üstün yetenekli çocukların dezavantajlı durumda olduğu açıkça gözlenmektedir. Bu çocukların sosyal, psikolojik, duygusal, dil, değer vb. gelişim ve eğitimleri anne babaların sorumluluğunda sürmektedir. Bu noktada anne babaların yeterlilik düzeyi önemlidir. Bu anlamda, ülkemizdeki çabaların artırılması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı, üstün yetenekli çocukları olan anne babaların çocuklarının eğitimine yönelik algılarına ilişkin durumu belirlemektir.

2. YÖNTEM

2.1. Çalışma Grubu

Bu araştırmada çocukları 2008-2009 öğretim yılında Adana Bilim ve Sanat Merkezi'ne (ABSM) devam etmeye hak kazanan 110 anne baba araştırmanın evrenini, görüşlerine ulaşılabilen 94 anne baba ise araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada ölçme aracı olarak anket hazırlanmıştır. Ankette 28 madde yer almaktadır. Bu maddeler, yaratıcı çocuk ve anne baba tutumları (Sungur, 2005), alan yazında yer alan bilgiler, ABSM'nde yürütülen programlardaki öğrenci gözlemleri, danışmanlık kapsamında yapılan veli görüşmelerinde elde edilen bilgiler ışığında, öğrenci özellik ve gereksinimlerinden yola çıkılarak anne babaların çocuklarının eğitimleri ile ilgili kendilerini algılarına yönelik olarak belirlenmiştir.

Ankette anne babaların görüşlerini belirlemeye yönelik olarak beşli derecelendirilmiş açıklamalar yer almaktadır. Beşli derecelendirme "her zaman", "sık sık", "ara sıra", "nadiren", "hiç" seçeneklerinden oluşmaktadır. Maddelerin alfa iç tutarlılık katsayısı .87 olarak bulunmuştur. Anketten alınabilecek en yüksek puan 140, en düşük puan 28'dir. Anketin ilk bölümünde anne babalara yönelik kişisel bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde anne babaların çocuklarının eğitimleri ile ilgili algılarına ilişkin beşli derecelendirilmiş açıklamalar yer almaktadır. Açıklamalara verilen yanıtların yüzde ve frekansları bulunmuştur.

2.3. Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar genellikle verilen bir durumu açıklamak, değerlendirmek yapmak ve olaylar arasındaki olası ilişkileri ortaya çıkarmak için yürütülmektedir (Ekiz,2003; Karasar, 2006). Tarama modeli ise, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, genel bir yargıya ulaşmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan

alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2006).

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde verilen yanıtların yüzde ve frekansları bulunmuş, anne babaların çocuklarının eğitiminde kendilerini algılarına yönelik olarak eğitim durumu, meslek, yaş ve anne ya da baba oluşlarına göre anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Anne Babaların Çocuklarının Eğitimine Rehberlik Etmelerine Yönelik Algıları

Üstün yetenekli çocukları olan anne babaların çocuklarının eğitimine rehberlik etmelerine yönelik algılarını belirlemeye ilişkin olarak ankete verdikleri yanıtların betimsel istatistikleri yapılarak Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1. Anne Babaların Ankete Verdikleri Yanıtların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

No.	Maddeler	X	SS
1.	Çocuğumun sorularını sabırla ve keyifle yanıtlarım.	4.42	.57
2.	Soruları ve ilgi belirtilerini çocuğumun daha çok şey öğrenmesi ve keşfetmesi için fırsat olarak kullanırım.	4.47	.72
3.	Zihinsel gelişimi özendirdiğim kadar toplumsal ve fiziksel gelişimi özendiririm.	4.58	.67
4.	Farklı yetenek düzeyindeki çocuklarla nasıl geçinileceğini öğretmekte yardımcı olurum.	4.21	.93
5.	Çocuğumu kardeşleri ve arkadaşları ile karşılaştırmaktan kaçınırım.	4.47	.78
6.	Çocuğuma okul başarısı için değil, sadece kendisi olduğu için sevgimi veririm.	4.87	.58
7.	Çocuğumun uyabilmesi için mantıklı davranış standartları koyup daha sonra sonucu gözlerim.	4.23	.75
8.	Erken yaşlardan başlayarak çocuğumun karar almasını kolaylaştıracak öğrenme etkinliklerini desteklerim.	4.51	.72
9.	Çocuğumun bana yaptığı işi gösterdiği zaman onu övecek çok güzel ifadeler bulurum.	4.58	.87
10.	Çocuğum için gerçekten yararlı tv programları ya da okuma materyalleri bulurum.	4.12	.87
11.	Çok sayıda kitap ve koleksiyon yapacak malzeme bulurum.	4.12	.84
12.	Hobilerini uygulayabileceği çalışma yerleri bulurum.	3.71	.95
13.	Ürünlerini sergileyebileceği bir yer bulurum.	3.71	.97

14.	Hobilerimi çocuğumla paylaşıp ona bu konuda bir şeyler öğretirim.	3.90	.97
15.	İlgi duyduğu konularda onu gezilere götürürüm.	3.74	1.03
16.	Çocuğumu özel grupların ve kamu organizasyonlarının düzenlediği ders seminer vb. etkinliklere götürürüm.	3.32	1.12
17.	Çocuğuma zamanını nasıl programlayacağını, işini nasıl planlayacağını, çalışma alışkanlıklarını nasıl geliştirebileceğini öğretirim.	4.27	.84
18.	Çocuğuma kendi kararlarını nasıl alacağını planlarını nasıl yapacağını öğretirim.	4.21	.94
19.	Çocuğumun artan sorumluluklarına paralel olarak bağımsızlıklarını da artırırım.	4.17	.81
20.	Yaşına uygun ev işleri ya da başka görevler gibi sorumluluklar veririm.	4.17	.81
21.	Okul başarısı üzerinde aşırı ısrar etmekten kaçınırım.	4.21	.92
22.	Okul ödevlerinin dışında onu makul olmayan bir biçimde ders çalışmaya zorlamaktan kaçınırım.	4.29	.87
23.	Çocuğumun gösteriş konusu yapma gibi geçici bir duygusuna karşı koyarım.	4.03	1.18
24.	Çocuğuma yeteneklerini kendi yararına olduğu kadar toplum yararına da kullanması gerektiğini öğretirim.	4.69	.58
25.	Çocuğuma, kendisi için yüksek düzeyde meslek ve eğitim standartları koymasını ve bunun için çaba göstermesini özendiririm.	4.27	1.11
26.	Çocuğum için bir meslek belirlemekten kaçınıp ona mümkün olduğu kadar çok sayıda mesleği tanıtırım.	4.38	.84
27.	Tavırlarım ve davranışlarım onun örnek almasını istediğim modele uyar.	4.09	.95
28.	Çocuğumda görmek istediğim kadar düzgün ve güzel konuşurum.	4.48	.58

Anne babaların ankete verdikleri yanıtların aritmetik ortalamalarına bakıldığında, çocuğa okul başarısı için değil, sadece kendisi olduğu için sevgilerini verme ($X=4.87$), çocuğa yeteneklerini kendi yararına olduğu kadar toplum yararına da kullanması gerektiğini öğretme ($X=4.69$), zihinsel gelişimi özendirmenin yanı sıra toplumsal ve fiziksel gelişimi özendirme ($X=4.58$), yaptığı işleri gösterdiği zaman onu övecek çok güzel ifadeler bulma ($X=4.58$), erken yaşlardan başlayarak çocuğun karar almasını kolaylaştıracak öğrenme etkinliklerini desteklemede ($X=4.51$), dört puanın üzerinde ortalamalar elde edildiği için, kendilerini yeterli buldukları ileri sürülebilir. Benzer olarak, çocuğumda görmek istediğim kadar düzgün ve güzel konuşma ($X=4.48$), çocuğu kardeşleri ve arkadaşları ile karşılaştırmaktan kaçınma ($X=4.47$), soruları ve ilgi belirtmelerini çocuğun daha çok şey öğrenmesi ve keşfetmesi için fırsat olarak kullanma ($X=4.47$), çocuğun sorularını sabırla ve keyifle yanıtlama ($X=4.42$), çocuk için bir meslek belirlemekten kaçınıp ona mümkün olduğu kadar çok sayıda mesleği tanıtma ($X=4.38$) konularında kendilerini yeterli buldukları görülmektedir.

Sungur (2005) bireyin üstün ve yaratıcı yeteneğinin başkalarına hizmet ideali ile birleştiği zaman şımarıklığı önleyeceği ve bunun ise, sadece ev ortamında başarılacağını ileri sürer. Olszewki-Kubilius'a (2008) göre, çocukların başarı ve yetenekleri için anne babaların destekleyeceği değerler arasında, toplumsal oluşumlarda yer alma, gönüllülük, topluma hizmet, gerektiğinde görevi iade etmenin önemi, anlamlı işlerle uğraşma ve sevgi konusunda model olma sayılabilir. Bu görüşlerden hareketle üstün yetenekli çocukların, kapasitelerini toplum yararına işlerde değerlendirebilmeleri ve bu bilincin temellerinin atılmasında ise, anne babaların yeri ve öneminin tartışılmaz olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamındaki anne babaların, çocuğa yeteneklerini kendi yararına olduğu kadar toplum yararına da kullanması gerektiğini öğretmede ($X=4.69$) kendilerini iyi düzeyde değerlendirdikleri görülmektedir.

Anne babalar, çocuklarının hobilerini uygulayabileceği çalışma yeri bulma ($X=3.71$), ürünlerini sergileyebileceği bir yer bulma ($X= 3.71$), hobilerini çocuğuyla paylaşıp ona bu konuda bir şeyler öğretme ($X=3.90$), ilgi duyduğu konularda onu gezilere götürme ($X=3.74$), çocuğu özel grupların ve kamu organizasyonlarının düzenlediği ders, seminer vb. etkinliklere götürme ($X=3.32$) gibi konularda çocuklarına yeterince rehberlik edemedikleri ileri sürülebilir.

Anne babaların çocuklarının soruları ve ilgi belirtilerini onların daha çok şey öğrenmesi ve keşfetmesi için fırsat olarak kullanmada kendilerini ortalamanın üstünde yeterli buldukları, buna bağlı olarak çocuk için yararlı okuma materyalleri ve koleksiyon yapacak malzeme buldukları sonuçları birbirini destekler niteliktedir. Diğer taraftan, Karakuş (2010), anne babaların üstün yetenekli bir çocuğa sahip olmakla ilgili olarak yaşadıkları güçlüklerde en fazla yoğunlaşılan temanın çocukların soruları ile ilgili yaşanan güçlükler olduğunu belirtmektedir. Anne babalar, üstün yetenekli çocukların çok fazla soru sorma, net ve mantıklı yanıtlar bekleme, verilen yanıtlardan tatmin olmamalarına bağlı olarak sabırlı ve yeterli olamadıkları, araştırma yapmak zorunda kaldıkları ve kendilerini çaresiz hissettiklerini dile getirmektedir. Anne babaların çocuğun ilgi duyduğu konularda onu gezilere götürme ve özel gruplar ya da kamu organizasyonlarının düzenlediği ders, seminer vb. etkinliklere götürmeyi ara sıra gerçekleştirdikleri sonucu elde edilmiştir. Anne babaların çocuklarının ilgi ve yeteneklerini geliştirmeye yönelik olarak rehberlik etme, hobilerini çocuğuyla paylaşıp ona bir şeyler öğretme, hobilerini uygulayabileceği çalışma yerleri bulma, ürünlerini sergileyebileceği bir yer bulma konularında ise, kendilerini orta düzeyde yeterli buldukları sonuçları ortaya çıkmaktadır. Araştırmanın bu bulguları, Karakuş (2010)'un anne babaların çocukları için eğitim materyallerini karşılama ve sosyal etkinliklere katılımı sağlamada zorlandıkları sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Karakuş (2010)'a göre, anne babaların üstün yetenekli bir çocuğa sahip olmakla ilgili olarak yaşadıkları güçlüklerde en fazla yoğunlaşılan temalardan birinin çocukların iletişim becerilerine yönelik yaşanan güçlükler olduğu görülmektedir. Üstün yetenekli çocuklar çevre, kardeş ve arkadaşları ile uyum sorunları yaşamaktadır. Bu çocuklar, yeteneklerinin farkında olmaları nedeni ile kendini beğenme ve bunu arkadaşlarına yansıtma sonucunda akranları tarafından dışlanmakta, buna bağlı olarak anne babalar güçlükler yaşamaktadır. Araştırmada anne babaların farklı yetenek düzeyindeki çocuklarla nasıl geçinileceğini öğretmekte yardımcı olmada ($X=4.21$) kendilerini yeterli buldukları görülmektedir.

Anne ve babaların çocuklarının eğitiminde ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gelişmelerine yönelik olarak genel anlamda kendilerini yeterli buldukları, ancak spesifik anlamda bunu gerçekleştiremedikleri biçiminde yorumlanabilir. Diğer bir deyişle çocuklarının ilgi ve yeteneklerinin gelişimine rehberlik etmede anne babalar yeterince etkili olamamaktadır. Üstün yetenekli çocukların üstün oldukları yeteneklerinin belirlenmesi ve bunun en üst düzeye çıkarılması oldukça güç bir konudur. Bunun sağlanması bilinç, emek ve maliyet gerektirmektedir.

Anne babaların erken yaşlardan başlayarak çocuğun karar almasını kolaylaştıracak öğrenme etkinliklerini destekleme, çocuğa kendi kararlarını nasıl alacağını planlarını nasıl yapacağını öğretme, çocuğa zamanını nasıl programlayacağını, işini nasıl planlayacağını, çalışma alışkanlıklarını nasıl geliştirebileceğini öğretmede anne babaların kendilerini çok yeterli buldukları sonucu elde edilmiştir. Oysa yukarıda söz edilen bu beceriler oldukça spesifik bilgi ve beceri gerektiren konulardır. Bunların erken yaşlardan başlanarak çocuğa kazandırılması neredeyse uzmanlık alanıdır. Anne babaların bu konuda kendilerini yeterli buldukları sonucuna karşın, uygulamalarının oldukça yüzeysel olduğu düşünülebilir. Anketlerde yer alan nitel açıklamalarda anne babaların bu konularda yardıma gereksinimleri olduğu sonucu elde edilmiştir.

Çocuklar küçük yaşlardan başlayarak duygu, düşünce ve tutumlarında çevrelerindeki kişileri örnek almakta ve adeta taklit etmektedirler. Bu süreç bireyin kendisi olarak güçlenmesine kadar sürmektedir. Çocuk için özellikle anne baba ve öğretmenler bu sürecin en önemli kahramanlarıdır. Demircioğlu ve arkadaşlarına (2006) göre etkili anne babanın rolleri arasında çocuğun temel gereksinimlerinin sağlanmasının yanı sıra model olma sayılabilir. Kağıtçıbaşı'na (1985) göre çocuk çevresiyle etkileşimi sonucunda benzer davranışlar geliştirmektedir. Bu süreçte yetişkinlere benzer tutum ve davranış biçimlerini, süreç boyunca deneyerek ya da model alarak öğrenme yoluyla kazanmaktadır. Çerik (2002)'e göre aileler davranışlarıyla özdeşim modeli olmaktadır. Hartman ve Haris (1994) araştırmalarında çocukların ailelerini model alarak liderlik tarzını benimsedikleri sonucunu elde etmişlerdir. Stuart ve Beste'ye (2008) göre bir çocuğun davranışlarına örnek alacağı ilk modelin, anne babaların davranışları olduğu açıktır. Anne babalar çocuklarının içsel dünyalarındaki doğal gelişimlerini sağlamak için yumuşak, toleranslı ve sevgi dolu bir ortam yaratmak zorundadır. Üstün yetenekli çocuklarda böyle bir ortamın oluşması daha da önem kazanmaktadır. Araştırmada, anne babaların tavır ve davranışları çocuğun örnek alması istenen modele uyma ve çocukta görülmek istendiği kadar düzgün ve güzel konuşma ile ilgili olarak kendilerini yeterli buldukları sonucu elde edilmiştir.

3.2. Anne Babaların Çocuklarının Eğitime Rehberlik Etmelerine Yönelik Eğitim Durumlarına Göre Algıları

Üstün yetenekli çocukları olan anne babaların eğitim durumlarına yönelik elde edilen verilerin betimsel istatistikleri yapılarak Tablo 2.'de verilmiştir.

Tablo 2. Anne Babaların Eğitim Durumuna Göre Algılarına Yönelik Verilerin Betimsel İstatistikleri

Eğitim Durumu	N	X	SS
İlkokul- ortaokul	10	117.60	11.73
Lise	18	118.94	14.68
Ön lisans	15	115.00	10.76
Lisans	41	118.87	10.55
Lisans üstü	10	123.40	8.63
Toplam	94	118.61	11.40

Anne babaların eğitim durumlarına göre, ortalama puanları arasında $p < .05$ düzeyine göre anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3.'te verilmiştir.

Tablo 3. Anne Babaların Eğitim Durumuna Göre Algılarına Yönelik Verilerin Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplararası	440.078	4	110.020	.840	.503
Grupiçi	116.135	89	130.990		
Toplam	12098.213	93			

Tablo 3'te görüldüğü gibi anne babaların eğitim durumları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 2'deki ortalama puanlar incelendiğinde, üstün yetenekli çocuklarının eğitiminde en yüksek ortalamaya sahip olan anne babaların lisans üstü eğitim düzeyinde ($X=123.40$), ikinci yüksek ortalama, lise düzeyinde ($X=118.94$) ve üçüncü yüksek ortalamaya sahip anne babaların lisans düzeyinde eğitim alanlar ($X=118.87$) olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe anne babaların çocuklarının eğitiminde kendilerini yeterli olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Gürşimşek, (2008)'e göre anne babaların eğitim düzeyi yükseldikçe geleneksel çocuk yetiştirme tutumu azalmaktadır.

Diğer taraftan, Olszewki-Kubilius'a (2008) göre eğitim düzeyi yüksek anne babalar çocukları ile eğitim ve kariyer planları gibi bazı konuları paylaşabilirler. Böylelikle, bu konularda kasıtlı olmaksızın bilgi aktarmış olurlar. Bu açıdan bakıldığında bu konuda daha fazla kaynak olanağı sağlamış olurlar. Bütün bunlar çocuklarında bazı özel yeteneklerin gelişimine yönelik büyük oranda destek olanağı olarak kabul edilebilir.

Eğitim düzeyi yüksek anne babaların, çocuklarına eğitim ve eğitimin önemine ilişkin bazı değer ve tutumları kazandırma konusunda daha şanslı oldukları ileri sürülebilir. Düzenli çalışmanın önemi, kararlılık, yüksek hedef belirleme ve bunun için ısrarlı çalışma ve daha iyi bir yaşam için eğitim gibi konularda çocuklarına iyi modeller olabilirler. Herskovits (2000), yüksek IQ'su olan çocukların anne babalarının, başarının maliyeti yüksek olmasına karşın, başarının önce geldiğini vurguladıklarını ileri sürer.

Diğer taraftan, Olszewki-Kubilius'a (2008) göre anne babaların sözel açıklamaları ile eylemleri arasındaki tutarsızlık, akademik başarıyı olumsuz olarak etkileyebilir. Rimm ve Lowe (1988), başarısız olmuş üstün yetenekli çocukların iyi düzeyde eğitilmiş, akademik başarı için sözel olarak baskı yapan profesyonel anne babalara sahip oldukları, ancak, iş yaşamları ile ilgili herhangi birşeyi paylaşmadıkları ve çocuklarıyla iş yaşamının ödül ve eğlenceli kısımlarını paylaşmak yerine daha çok kariyerlerinde boşuna uğraştıkları üzerine konuştuklarını bulmuşlardır.

3.3. Anne Babaların Çocuklarının Eğitimine Rehberlik Etmelerine Yönelik Mesleklerine Göre Algıları

Üstün yetenekli çocukları olan anne babaların mesleklerine yönelik elde edilen verilerin betimsel istatistikleri yapılarak Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Anne Babaların Mesleklere Göre Algılarına Yönelik Verilerin Betimsel İstatistikleri

Meslek	N	X	SS
Çalışmıyor	23	122.39	10.36
sağlık personeli (hemşire, sağlık teknisyeni)	3	110.66	10.21
Doktor	7	120.71	9.79
Öğretmen	21	118.95	10.03
Polis	5	113.20	14.06
Mühendis	6	113.66	14.33
Memur (masa başı, yazışma vb.)	5	116.40	8.44
Emekli	6	121.166	5.98
Diğer	17	116.76	15.18
Toplam	93	118.62	11.46

Anne babaların mesleklerine göre, ortalama puanları arasında $p < .05$ düzeyine göre anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Anne Babaların Mesleklerine Göre Algılarına Yönelik Verilerin Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplararası	966.077	8	120.760	.911	.511
Grupiçi	11131.751	84	132.521		
Toplam	12097.828	92			

Tablo 5'te görüldüğü gibi anne babaların meslekleri açısından gruplar arasında anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4 incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip olan anne babaların çalışmayan ($X=122.39$) anne babalar, ikinci yüksek ortalama emekli anne babaların ($X= 121.166$), üçüncü yüksek ortalamaya sahip anne babaların ise, doktorlar ($X= 120.71$) olduğu görülmektedir.

Üstün yetenekli çocuklarının eğitimine rehberlik etmede kendilerini en yeterli bulan anne babaların çalışmayan anne babalar olduğu, bunu emeklilerin izlediği görülmektedir. Her iki grubun ortak özelliği, diğer meslek gruplarına oranla çocuklarına daha fazla zaman ayırabilen ve çocukları ile ilgilenen anne babalar olduğu görülmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki, üstün yetenekli çocukların eğitimi onlara zaman ayırmak ve ilgilenmenin ötesinde bir takım beceriler gerekmektedir. Anne babaların temel olarak yapması gereken, çocuklarının ilgi ve yeteneklerini çok iyi gözlemeleri bunlar üzerinden onların gereksinimlerini karşılamaya çalışmak olmalıdır. Bu noktada anne babaların sahip oldukları olanak, bilgi ve beceriler önem kazanmaktadır.

Olszewki-Kubilius'a (2008) göre anne baba ile ilgili eylemler, çocuğun gereksinimleri ve ailenin becerileri yoluyla çeşitlenir.

3.4. Anne Babaların Çocuklarının Eğitimine Rehberlik Etmelerine Yönelik Yaşlarına Göre Algıları

Üstün yetenekli çocukları olan anne babaların yaşlarına yönelik elde edilen verilerin betimsel istatistikleri yapılarak Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Anne Babaların Yaşlarına Göre Algılarına Yönelik Verilerin Betimsel İstatistikleri

Yaş	N	X	SS
25-30	5	117.80	13.66
31-35	17	119.41	9.67
36-40	40	118.80	11.21
41-45	23	118.30	12.26
46-50	4	115.25	22.06
51-55	1	111.00	.
56- ...	2	121.50	4.94
Toplam	92	118.55	11.52

Anne babaların yaşlarına göre, ortalama puanları arasında $p < .05$ düzeyine göre anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Anne Babaların Yaşlarına Göre Algılarına Yönelik Verilerin Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplararası	137.29	6	22.882	.163	.986
Grupiçi	11943.437	85	140.511		
Toplam	12080.728	91			

Tablo 7'de görüldüğü gibi anne babaların yaşları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark yoktur.

Araştırmada (31-35) yaş arasındaki anne babaların üstün yetenekli çocuklarının eğitiminde kendilerini yeterli gördükleri, benzer olarak (36-45) yaşları arasındaki anne babaların ortalamalarının, (31-35) yaş grubu anne babalara yakın olduğu görülmektedir. Şahin ve ark. (2008) aile işlevlerini farklı değişkenlere göre inceledikleri araştırmalarında, iletişim, roller, duygusal tepki, gereken ilgiyi gösterme, genel fonksiyonlar gibi konularda genç babaların yaşça büyük olan babalara oranla daha sağlıklı ilişkiler kurdukları sonuçları elde edilmiştir. Araştırma sonuçları bu sonuçlarla benzerlik gösterirken, Gürşimşek'in (2008) araştırma bulguları ile farklılık göstermektedir. Gürşimşek (2008), anne babaların çocuk yetiştirme ve

eğitimine ilişkin inanç ve değerlerine yönelik yaptığı araştırmada genç anne babaların (34 yaş altı) daha ileri yaşta olanlara (35-55) oranla daha konformist değer eğilimine ve geleneksel çocuk yetiştirme tutumuna sahip oldukları sonucunu elde etmiştir.

31-35 yaşları arasında olan anne babaların yoğun çalışma tempolarına bağlı olarak çocukları ile birlikte oldukları sürenin azlığına karşın çocuklarının eğitimine rehberlik etmede kendilerini yeterli algılamaları, çocukları ile daha iyi iletişim kurabilmeleri, daha hoşgörülü olabilmeleri ve onlar için gerekli eğitim materyalleri sağlayabilmeleri ile açıklanabilir.

3.5. Anne Babaların Çocuklarının Eğitimine Rehberlik Etmelerine Yönelik Anne ya da Baba Oluşlarına Göre Algıları

Üstün yetenekli çocukları olan anne babaların çocuklarının eğitimine rehberlik etmelerine yönelik algılarına ilişkin, anne ya da baba oluşlarına göre anlamlı düzeyde bir fark olup olmadığını belirlemek için, bağımsız gruplar t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Anne Babaların Anne ya da Baba Oluşlarına Göre Algılarına Yönelik T Testi Sonuçları

Grup	N	X	SS	Sd	T	P
Anne	56	120.08	10.44	93	1.53	.129
Baba	38	116.44	12.51			

Tablo 8'de görüldüğü gibi anne babaların anne ya da baba oluşları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 8'deki puanlar incelendiğinde annelerin ortalamalarının ($X=120$), babaların ortalamalarından ($X=116$) yüksek olduğu görülmektedir. Toplumumuzda çocuklarının eğitimi ile ilgili olarak anne babalardan birinin daha çok sorumluluk üstlendiği, bu kişilerin genellikle anneler olduğu görülmektedir. Araştırma bulgularının bu görüşleri destekler nitelikte olduğu ileri sürülebilir.

Babaların yoğun iş tempoları, iş yemekleri, iş seyahatleri ya da başka bir ilde çalışma gibi nedenlerden dolayı üstün yetenekli çocukların eğitim ve diğer gereksinimleri ile ağırlıklı olarak annelerin ilgilendikleri, bunun sonucunda, yalnız kaldıkları ve çoğu zaman zorlandıkları görülmektedir.

Yukarıdaki bulgular ışığında elde edilen sonuçlar ve getirilebilecek önerilere aşağıda yer verilmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Anne babaların çocuklarını akademik başarılarını göz önünde bulundurmadan sevmeye, yeteneklerini kişisel yararlarına olduğu kadar toplum yararına kullanmayı öğretme, zihinsel gelişimin yanısıra toplumsal ve fiziksel gelişimi özendirme, çocuklarını yaptıkları iş karşılığında çok güzel ifadelerle övmeye kendilerini çok iyi düzeyde algıladıkları sonucu elde edilmiştir. Bunun yanısıra çocukları için yararlı okuma materyalleri ve koleksiyon yapacak malzeme bulma, çocuklarının soruları ve ilgi belirtilerini onların daha çok şey öğrenmesi ve keşfetmesi için fırsat olarak kullanmada kendilerini yeterli düzeyde algıladıkları sonucu elde edilmiştir. Diğer taraftan, çocuğun ilgi duyduğu konularda onu gezilere götürme ve özel gruplar ya da kamu organizasyonlarının düzenlediği ders, seminer vb. etkinliklere götürmede ise ortalamasının altında yeterli düzeyde algıladıkları sonucu elde edilmiştir. Anne babaların çocuklarının ilgi ve yeteneklerini geliştirmeye yönelik olarak rehberlik etme, hobilerini çocuğuyla paylaşım ona bir şeyler öğretme, hobilerini uygulayabileceği çalışma yerleri bulma,

ürünlerini sergileyebileceği bir yer bulmada ise, kendilerini orta düzeyde yeterli algıladıkları sonuçları ortaya çıkmaktadır.

Araştırmada üstün yetenekli çocukları olan anne babaların çocuklarının eğitiminde eğitim durumu, meslek, yaş, anne ya da baba oluşlarına göre algıları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır. Buna karşın, anne babaların eğitim durumlarına yönelik algıları incelendiğinde lisansüstü eğitim düzeyinde olan anne babaların kendilerini yeterli düzeyde algıladıkları, bunu lise ve lisans düzeyindeki anne babaların izlediği sonuçları elde edilmiştir. Mesleklerine göre anne baba algıları incelendiğinde çalışmayan anne babaların kendilerini yeterli düzeyde algıladıkları, bunu emekli ve doktor anne babaların izlediği sonuçları elde edilmiştir. Yaşlarına göre anne baba algıları incelendiğinde (31-35) yaş arasındaki anne babaların kendilerini yeterli algıladıkları, benzer olarak (36-40) ve (41-45) yaşları arasındaki anne babaların (31-35) yaş grubu anne babaları izlediği sonuçları elde edilmiştir. Anne babaların anne ya da baba oluşlarına göre algıları incelendiğinde annelerin ortalama puanlarının babalardan daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlara göre aşağıdaki önerilere yer verilebilir.

1. Anne babalara üstün yetenekli çocukların özellikleri ve gereksinimleri Milli Eğitim Bakanlığı, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri tarafından düzenlenecek kurs ve seminerler yoluyla tanıtılabilir.
2. Anne babaların çocuklarının yetenek alanlarını belirleme ve gelişmesini sağlamaya yönelik günlük yaşamlarında uygulayabilecekleri (ekonomik ve uygulamalı etkinlikler yoluyla) beceriler kazandırılabilir.
3. Üstün yetenekli çocuklar anne babalarının birlikte paylaşım içinde olabileceği planlı etkinlikler yapabileceği rekreasyon alanları sağlanabilir.
4. Üstün yetenekli çocukları olan anne babaların planlı eğitim kurumları ile işbirliği içinde olma becerileri kazandırılabilir.

5. KAYNAKLAR

- Ataman, A. (2003). "Üstün Yetenekli Zekalı Çocuk İle Yaşamak." **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi**, C. (4), S. (40), s. 15-20.
- Çerik, Ş. (2002). "Ailelerin Gençlere Karşı Tutumları Ve Gençlerin Ailelerinin Tutumlarını Algılayışlarına Yönelik Üniversite Gençliği Üzerinde Bir Araştırma." **Ege Akademik Bakış Dergisi**. Cilt (2), S. (1), S. 21-38.
- Davaslıgil, Ü. (2000). **Türkiye'de Üstün Zekalı Çocukların Eğitimi İle İlgili Bir Model Geliştirme Projesi**. <http://www.istanbul.edu.tr/hay/bilgi.php?islem=genel&bET:13.03.2009>
- Demircioğlu, H., Demirakın, I., Yüce, N. (2006). **7-19 Yaş Etkili Anne Baba Eğitimi Yayımlanmamış Çalıştay Raporu**. Ankara.
- Ekiz, D. (2003). **Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metodlarına Giriş**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gürşimşek, I., "Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Ve Eğitimine İlişkin İnanç Ve Değerleri." **Uluslar Arası Eğitim Bilimleri Konferansı Bildiriler Kitabı Cilt 2.**, (Ed: Özer, B., Yaratın, H., Caner, H.) 23-25 Haziran 2008 Yakındoğu Üniversitesi. Kıbrıs 2008, S. 916-925
- Hartman, S.J., Haris, O.J. (1994). "The role of parental influence in leadership", **Journal of Social Psychology**, vol:132(2) s.153-167

- Herskovits, M. (2000). "Family influences on the development of high ability", **Gifted Education International**, Vol: 14(3), P: 237-246.9. James T. Webb, J.T.(1994). "Nurturing Social-Emotional Development of Gifted Children", ERIC EC Digest #E527.http://scholar.google.com.tr/scholar?q=Nurturing+SocialEmotionalEmotional+Development+of+Gifted+Children&hl=tr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart, ET: 26.02.2010.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). **Günümüzde İnsan ve İnsanlar** (11. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınları.
- Karakuş, F. (2010). "Üstün yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler", Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt.6, S.1, s. 127-144
- Karasar, N. (2006). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Marland, S. P. (1971). "Education of the Gifted and Talented"-volume 1: Report to The congress of the united states by the u.s. commissioner of education. Washington, DC: Office of Education (DHEW).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2007). Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi. Şubat/2593 Sayılı Tebliğler Dergisi. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Olszewski-Kubilius, P. (2008). **The Role of the Family in Talent Development**, (edt. Steven I. Pfeiffer), (53-70), Florida State University, Tallahassee: Springer Science+Business Media.
- Renzulli, J.S. (1999). "What Is Thing Called Giftedness And How Do We Develop It? A Twenty-Five Year Perspective", **Journal for The Education of Gifted**, vol: 23 (1), P: 3-54.
- Rimm, S.,&Lowe, B. (1988). "Family Environments of Underachieving Gifted Students", **Gifted Child Quarterly**, Vol: 32, P:353-359.
- Silverman, L.K. (2010). **Resource For Parents of Gifted Children**.http://www.childdevelopmentinfo.com/learning/gifted_children.shtml, ET: 26.02.2010
- Sternberg, R.J.& Zhang, L. (1995). "What Do We Mean By Giftedness? A Pentagonal Implicit Theory", **Gifted Child Quarterly**, Vol: 39(2), P: 88-94.
- Stuart T. ve Beste A. (2008). **Farklı Olduğumu Biliyordum: Üstün Yeteneklileri Anlayabilmek**, (Çev; Armağan Gönenli). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sungur Oakley, N. (2005) Yaratıcı Düşünme, Yayınlanmamış Ders Notları.
- Şahin, F.T., Demircioğlu, H.Günindi Y., "Anasınıfı ve İlköğretim Birinci ve İkinci Sınıfta Çocuğu Olan Anne Babaların Aile İşlevlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi", **Uluslararası Eğitim Bilimleri Konferansı Bildiriler Kitabı, Cilt 3**. (Ed: Özer, B., Yaratın, H., Caner, H.) **23-25 Haziran 2008** Yakındoğu Üniversitesi. Kıbrıs 2008, S. 1789-1793.

Perception of Parents Who Have Got Gifted Children in Their Children's Education

Fazilet Karakuşⁱⁱ

Extended Abstract: Introduction and Purpose: Education begins in the family. Therefore, the family has a critical role in a child's development and education. It is known that the family plays a crucial role in the talent development of their children. In this regard, with their special features, the status of gifted children gains more importance. It is essential to identify the role and the function of parents in identifying and developing gifted children's talent.

Renzulli (1999) states that gifted children represent an important group among the students with special educational needs. He also reports that giftedness indicates different needs. The Ministry of National Education (Meb, 2007) identifies the gifted and talented children as whose higher levels of performance in terms of intelligence, creativity, art, sports, leadership capacity or specific academic areas than their peers are acknowledged by specialists. Silverman (2010) identifies the giftedness as asynchronous development in which advanced cognitive abilities and heightened intensity combine to create inner experiences and awareness that are qualitatively different from norms.

Characteristics of gifted children include speed in acquisition and retention of knowledge; remarkable research, inquiry and curiosity; innate motivation; inquiry of the existence; conceptual summarisation; synthesis; emphasis on reality, equality and impartiality; research for arranging people and events; extensive vocabulary, advanced unlimited knowledge; high expectations of self and others; creativity; high concentration; long attention spans and persistence in the areas of interest (Webb, 1994).

As Silverman (2010) points, children learn first from their parents. Parents can process the personal interests of their gifted children with further assistance and meet their needs by offering appropriate educational opportunities. According to Olszewki-Kubilius (2008), parents are the engineers of the learning environments that promote talent development. Their perspectives can influence a talented child and his/her abilities. Sungur (2005) claims that creative learning begins at home.

In light of the information mentioned above, it can be concluded that the needs and educational characteristics of gifted children, whose developmental stages are different from their peers in terms of intellectual, emotional and physical developments or in one or more of these abilities, can differ from average children.

It is self-evident that parents who deal with the education of their gifted children directly have great responsibilities. In this regard, the education of parents of gifted children becomes crucial. Davaslıgil (2000) emphasizes that parents of gifted children need even more education than parents of average children.

In light of the information given above, parents of gifted children should be highly attentive in the development process of their children and they should manage this process with great awareness.

It is observed that parents of gifted children have difficulties in many issues in the education process of their children and try to overcome these difficulties with their own dedicated efforts. It is also observed that the services related to the parental education are quite limited in our

---

ⁱⁱ Yrd.Doç.Dr., Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim ABD, kkfazilet@gmail.com

country. This study aims at finding answers to how parents of the gifted perceive themselves regarding their children's education and identifying the areas they need to be supported.

The purpose of this study is to identify the perceptions of parents of gifted children about themselves regarding their children's education.

Method: Target population of the present study is 110 parents whose children attended Adana Science and Art Center in the 2008-2009 education year. The participants are 94 parents who expressed their opinions.

The data were collected through a questionnaire which consisted of 28 items. The alpha internal consistency coefficient of the items was found .87. The first part of the questionnaire aimed to identify personal information about parents. In the second part, there were five-point likert type expressions including the perceptions of parents about themselves regarding their children's education.

The study has made use of descriptive survey method. Analysis of the data was conducted using percentages and frequencies of the responses given. T-test for independent groups and one-way variance analysis were conducted with a view to identifying differences in terms of the regarding their children's education according to their education level, occupation, age, and gender.

Results: Results show that the parents think they have enough knowledge to provide their children with love because who they are not because they are successful, ($X=4.87$), teach them to use their abilities for the benefit of both themselves and the society ($X=4.69$), encourage the mental, social, and physical development ($X=4.58$), find nice expressions in order to praise their children for the things they do ($X=4.58$), and provide their children with learning activities which facilitate to take their own decisions starting from early ages ($X=4.51$).

Arithmetic mean scores of the parents' responses to the questionnaire reveal that the parents cannot provide enough guidance on such issues as creating the environment for their children's hobbies ($X=3.71$), finding a place to exhibit their products ($X=3.71$), sharing hobbies with their children and teaching something about them ($X=3.90$), taking their children to the trips in the areas of their interests ($X=3.74$), taking them to lectures, seminars, or activities organized by private groups or public organizations ($X=3.32$).

However, no significant differences were found according to their gender, age, occupation, and education level in terms of the parents' perception of themselves regarding their children's education.

It was found that parents' perceptions about themselves increase with the increase in their education level. Those who perceived themselves most qualified in their children's education are the parents who do not work ($X=122.39$). This group was followed by retired parents ($X=121.166$). It was also found that parents aged between 31 and 35 find themselves qualified in their children's education; similarly, mean scores of the parents aged between 36 and 45 were found to be close to the scores of those aged between 31 and 35.

In line with the data obtained from the study, parents can be provided with information about the characteristics and needs of gifted children. They can be equipped with the skills that will help them identify and foster their children's talent development. Special recreation areas can be built up with a view to helping parents and children spend time together.

Key Words: Gifted Students, Education of Gifted Student, The Parents.